

---

---

**Кримінальне право та криминологія;  
кримінально-виконавче право**

---

---

УДК 34.343.6

DOI 10.33244/2617-4154.2(9).2022.120-129

**І. П. Білько,**  
аспірант кафедри  
кримінальної юстиції,  
Державний податковий університет  
e-mail: ivan.bilko7@gmail.com  
ORCID ID 0000-0002-4943-1464

**ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО СТОСОВНО  
ЖІНОК І ПРИНЦИП НЕДИСКРИМІНАЦІЇ:  
АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ  
З ПРАВ ЛЮДИНИ**

*У статті проаналізовано релевантну практику Європейського суду з прав людини у справах про домашнє насильство стосовно жінок на предмет пошуку рішень, у яких встановлено порушення статті 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Надано характеристику основним тенденціям у розгляді Європейським судом з прав людини цієї категорії справ. Охарактеризовано випадки, коли дії та загальна політика державних органів у цих справах визнавались дискримінаційними стосовно жінок.*

*Криміналізація домашнього насильства в Україні здійснювалась на фоні як загального розуміння про актуальність такої криміналізації у вітчизняних наукових колах, так і стрімкого розвитку антидискримінаційних міжнародних документів, а також враховуючи значну кількість відповідних рішень Європейського суду з прав людини. Саме останній трохи більше десяти років тому почав досліджувати у своїх рішеннях обставини справ про домашнє насильство стосовно жінок на відповідність принципам рівності і недискримінації, які, власне, втілені у статті 14 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Як показано у статті, у цій практиці Європейський суд з прав людини наголошує на недопущенні дискримінації щодо жінок, коли держава застосовує правові механізми захисту жінок від домашнього насильства.*

*Враховуючи вищевикладене, автор розкриває особливості застосування принципу рівності і недискримінації Європейським судом з прав людини у контексті домашнього насильства стосовно жінок. Разом з тим наводить приклад розуміння цього принципу, зокрема Конституційним Судом України. Крім того, автором описано загальні умови*

визнання домашнього насильства стосовно жінок, зокрема формою дискримінації щодо жінок Європейським судом з прав людини. Автор дійшов висновку, що Європейський суд з прав людини, якщо мало місце порушення, наприклад, 2-ї чи 3-ї статті Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, не в усіх випадках визнавав порушення Договірною Державою також і статті 14 Конвенції.

Аналізуючи правову позицію Європейського суду з прав людини у рішенні по справі «Володіна проти Росії», автор вказав, що саме в цьому рішенні Суд, окрім дій правоохоронних органів щодо заявниці, вказав на недоліки законодавства у сфері протидії домашньому насильству однієї із Договірних Держав Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. На підставі наведеного автор робить висновок, що повне ігнорування проблеми домашнього насильства стосовно жінок органами влади, яке може проявлятися, зокрема, у відсутності законодавства щодо боротьби з цим видом насильства, буде своєрідною запорукою для встановлення Європейським судом з прав людини порушення статті 14 Конвенції.

**Ключові слова:** домашнє насильство, дискримінація, дискримінація стосовно жінок, насильство стосовно жінок, принцип недискримінації, Європейський суд з прав людини, судова практика.

**Метою дослідження** є продовження аналізу релевантної практики ЄСПЛ у сфері домашнього насильства стосовно жінок, а також вивчення особливостей фактичних обставин справ у цій сфері, за яких ЄСПЛ знаходив порушення статті 14 Конвенції.

**Постановка проблеми.** Якщо узагальнювати релевантну практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), зазвичай домашнє насильство може проявлятися залежно від конкретних обставин як порушення Договірною Державою Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 (далі – Конвенція), яка ратифікована Україною 17.07.1997, таких статей Конвенції як 2-ї (право на життя), 3-ї (заборона катування), 6-ї (право на справедливий суд), 8-ї (право на повагу до приватного і сімейного життя) та 14-ї (заборона дискримінації). У цьому дослідженні нашої уваги заслуговують оцінки ЄСПЛ у справах, в яких встановлено порушення статті 14 Конвенції, оскільки саме з цією статтею пов'язаний такий можливий аспект домашнього насильства стосовно жінок, як дискримінація щодо жінок.

Стаття 14 Конвенції вимагає від Договірних Держав Конвенції, з одного боку, взяття на себе позитивних зобов'язань для забезпечення права на рівний захист, зокрема жінок від закону, а з іншого – утриматися від дій, які вважатимуться дискримінаційними.

Практика застосування принципу недискримінації ЄСПЛ відіграє важливу роль для формування дієвої державної політики у сфері протидії домашньому насильству щодо жінок, одним із аспектів якої є, зокрема, криміналізація домашнього насильства.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження практики ЄСПЛ у справах про домашнє насильство було висвітлено у публікаціях таких учених, як В. І. Антипов, О. П. Горпинюк, В. Плотнікова, Т. Фулей та інші. Аналізу принципам рівності і недискримінації було присвячено праці науковців, серед яких О. Панкевич, С. П. Погребняк, І. М. Твердовський, Г. Христова, С. В. Шевчук тощо.

**Виклад основного матеріалу.** Принципи рівності і недискримінації містяться у статті 24 Конституції України і, як вдало охарактеризував С. В. Шевчук, «принцип [рівності – І. Б.] є, так би мовити, втіленням загальної концепції справедливості, яка певним чином залежить від існуючої у суспільстві системи моральних цінностей або, іншими словами, природного права» [1, с. 663]. Конституційний Суд України виходив із аналогічних засад, наголошуючи у своєму хрестоматійному рішенні по справі про призначення більш м'якого покарання, що «верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо [2]».

Разом з тим, на думку С. П. Погребняка, принцип недискримінації виступає як засіб забезпечення рівності і саме послідовна реалізація принципу недискримінації в юридичних практиках та інституціях є основним фактором, що свідчить про наявність у правовій системі справедливого балансу між вимогами формальної і фактичної рівності можливостей [3].

Відповідно до прецедентної практики ЄСПЛ дискримінація означає відмінне поводження без об'єктивного і розумного обґрунтування з особами, які перебувають у відносно схожих ситуаціях. Однак стаття 14 Конвенції не забороняє державі-члену поводитися з групами осіб по-різному для того, щоб виправити «фактичну нерівність» між ними; дійсно, у деяких випадках відсутність спроб виправити нерівність за допомогою відмінного поводження само собою може призводити до порушення статті 14 [4]. При цьому різниця у поводженні є дискримінаційною, якщо вона «не має об'єктивного та розумного виправдання», тобто якщо не переслідує «легітимну мету» або немає «розумного співвідношення пропорційності між використаними засобами та метою, яку прагнуть реалізувати». Проте Договірні Держави за Конвенцією користуються певною свободою розсуду в оцінці того, чи виправдовують відмінності між подібними ситуаціями різне ставлення і якою мірою [5].

Порівняно не так багато справ про насильство щодо жінок було успішно розглянуто на предмет порушення статті 14 Конвенції і радше у випадках крайньої бездіяльності з боку органів влади ЄСПЛ був готовий прийняти вимір домашнього насильства як насильство за ознакою статі та наслідки цього підходу з точки зору дискримінації за ознакою статі [6].

Варто зауважити, що у різних міжнародно-правових документах існують розбіжності у тому, чи вважати насильство стосовно жінок власне формою дискримінації щодо жінок. До прикладу, за Конвенцією Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011 (Стамбульською конвенцією) насильство стосовно жінок саме по собі розуміється як порушення прав людини й форма дискримінації стосовно жінок [7]. Комітет ООН з прав людини у своїй резолюції 2003/45 дотримався схожої позиції, вказавши, що «всі різновиди насильства щодо жінок у сім'ї вписуються в контекст дискримінації *de jure* і *de facto* щодо жінок, а також становища меншопартості, відведеного для них у суспільстві, і що його поглиблюють перешкоди, з якими досить

часто стикаються жінки, які намагаються отримати відшкодування від держави» [8]. Проте поняття «дискримінації щодо жінок» відповідно до статті 1 Конвенції ООН про ліквідацію усіх форм дискримінації (далі – Конвенція CEDAW) не охоплює насильство стосовно жінок і лише «означає будь-яке розрізнення, виняток або обмеження за ознакою статі, спрямовані на ослаблення чи зведення нанівець визнання, користування або здійснення жінками, незалежно від їхнього сімейного стану, на основі рівноправності чоловіків і жінок, прав людини та основних свобод у політичній, економічній, соціальній, культурній, громадській або будь-якій іншій галузі» [9]. Незважаючи на те, що у Конвенції CEDAW прямо не вказано, що насильство щодо жінок є дискримінацією щодо них, ЄСПЛ дотримується все ж протилежної думки. Так, беручи до уваги умови спеціальних правових інструментів – насамперед Конвенцію CEDAW, та роботу Комітету ООН з питань ліквідації дискримінації щодо жінок (далі – Комітет CEDAW) – ЄСПЛ визнав, що насильство над жінками, включаючи домашнє насильство, є формою дискримінації щодо жінок [10]. ЄСПЛ посилається на Загальні рекомендації Комітету CEDAW № 19 (1992), в яких визначено, що гендерне насильство є формою дискримінації, яка серйозно перешкоджає можливості жінок користуватися правами і свободами на основі рівності з чоловіками [10]. Разом з тим наголошуємо, що ЄСПЛ не встановлює порушення статті 14 Конвенції (заборона дискримінації) в усіх своїх справах про домашнє насильство стосовно жінок, тобто якщо у таких випадках мало місце порушення, наприклад, статей 2 чи 3 Конвенції.

Переходячи до дослідження окремих рішень ЄСПЛ, слід вказати, що практика цього суду у справах про домашнє насильство досить різниться від сукупності обставин, що мотивували Суд прийняти відповідне рішення про встановлення порушення статті 14 Конвенції. В одних випадках дискримінаційною визнається ситуація *de facto*, в інших – як ситуація *de facto*, так і загальна політика Договірної Держави Конвенції, зокрема її законодавство стосовно протидії домашньому насильству.

Розпочнемо наше дослідження з правової позиції, яка викладена у рішенні ЄСПЛ у справі «Опуз проти Туреччини» (*Opuz v. Turkey*, 2009). За фактичними обставинами цієї справи заявниця та її мати протягом багатьох років зазнавали нападів і погроз з боку чоловіка заявниці, в результаті чого обидві жінки отримали несумісні з життям травми. За лише одним винятком проти чоловіка не було розпочато розслідування на тій підставі, що обидві жінки відкликали свої скарги, незважаючи на їхні пояснення, що чоловік змушував їх це робити, погрожуючи вбити. Згодом він завдав своїй дружині сім ножових поранень і отримав штраф у розмірі приблизно 385 євро, який виплачується частинами. Дві жінки подавали численні скарги, стверджуючи, що їхньому життю загрожує небезпека. Чоловіка опитували та відпускали. Нарешті, коли дві жінки намагалися переїхати, чоловік застрелив свою тещу, стверджуючи, що на кону була його честь. Його засудили за вбивство до довічного ув'язнення, але звільнили до розгляду апеляції, після чого його дружина заявила, що він продовжував їй погрожувати [11].

Як вказав ЄСПЛ у пункті 200 цього рішення, «з огляду на зроблений вище висновок, що жінки є головними жертвами поширеної (але не умисної) пасивності турецьких судів, Суд вважає, що насильство, заподіяне заявниці та її матері, має вважатися гендерно обумовленими і тому є формою дискримінації щодо жінок. Незважаючи на реформи, проведені Урядом [турецьким – І. Б.] впродовж останніх років, байдужість, яку загалом демонструють органи правосуддя, і безкарність, якою користуються нападники, і яка проілюстрована цим випадком, відображають відсутність рішучості з боку влади вжити відповідних заходів для викорінення домашнього насильства...» [8]. З огляду на це ЄСПЛ зробив висновок, що у цій справі має місце порушення статті 14 Конвенції в сукупності зі статтями 2 і 3.

У вищевикладеному рішенні ЄСПЛ як аргументи для підтримання своєї позиції про те, що насильство щодо жінок у сім'ї може вважатися дискримінацією щодо жінок, процитував судження Комітету ООН з прав людини, викладені у резолюції 2003/45 і які подано нами вище. На підставі вищевказаного розуміння дискримінації щодо жінок ЄСПЛ зробив фундаментальний висновок, що «...недотримання, навіть неумисне, державою свого зобов'язання захистити жінок від домашнього насильства становить порушення їхнього права на рівний захист з боку закону» [8].

Як бачимо, у справі «Опуз проти Туреччини» ЄСПЛ акцентує увагу радше на застосуванні органами влади відповідних норм права у сфері протидії домашньому насильству щодо жінок, ніж на потребі встановлення чи невстановлення довершених правових механізмів протидії цьому виду насильства у Туреччині. Подібна правова позиція була застосована ЄСПЛ у справі «Халіме Кіліч проти Туреччини» (Halime Kiliç v. Turkey, 2016). У цій справі донька заявниці-матері була вбита чоловіком заявниці, незважаючи на ряд скарг з боку заявниці до правоохоронних органів, пов'язаних з насильством щодо доньки з боку чоловіка. Суду лише залишилося констатувати, що «регулярно закриваючи очі на неодноразові акти насильства та погрози вбивством щодо доньки заявника, національні органи влади створили атмосферу, яка сприяла такому насильству» [12].

Також за подібних обставин ЄСПЛ знаходив порушення статті 14 Конвенції, зокрема у справах «Єремія та інші проти Республіки Молдова» (Eremia and Others v. the Republic of Moldova, 2013), «Мудріч проти Республіки Молдова» (Mudric v. the Republic of Moldova, 2013), «Халіме Кіліч проти Туреччини» (Halime Kiliç v. Turkey, 2016), «Мунтеану проти Республіки Молдова» (Munteanu v. the Republic of Moldova, 2020) та інших. Так, у справі «Єремія та інші проти Республіки Молдова» ЄСПЛ, мотивуючи прийняття рішення про встановлення порушення статті 14 Конвенції, вказав, що «дії органів влади були не простою неспроможністю чи зволіканням у боротьбі з насильством проти... заявниці, а зводилися до неодноразового потурання такому насильству та відображали дискримінаційне ставлення до... заявниці як до жінки» [13]. Суд також послався на звіт за результатами візиту до Молдови з 04.07 до 11.07.2008 Спеціального доповідача ООН з питань насильства щодо жінок, його причин і наслідків, в якому було зазначено, що «...патріархальне та дискримінаційне ставлення збільшує вразливість жінок до насильства та жорстокого поводження. У цьому

контексті особливо поширене домашнє насильство, яке значною мірою потурається суспільством і не отримує належного визнання серед посадовців, суспільства та самих жінок, що призводить до недостатньо захисних механізмів для жертв насильства...» [13].

З усіх справ про домашнє насильство стосовно жінок, в яких було встановлено порушення статті 14 Конвенції, кейс «Володіна проти Росії» (Volodina v. Russia, 2019) виділяється серед інших тим, що у ньому ЄСПЛ, крім дій правоохоронних органів щодо заявниці, вказав на недоліки законодавства Росії, тобто Договірної Держави Конвенції на час розгляду справи, у сфері протидії домашньому насильству. Вищенаведена справа стосувалася скарги заявниці на те, що російська влада не захистила її від неодноразового домашнього насильства, включаючи напади, викрадення, переслідування та погрози. Заявниця також стверджувала, що нинішній правовий режим у Росії є неадекватним для боротьби з таким насильством і дискримінаційним щодо жінок [11]. ЄСПЛ, надаючи оцінку обставинам вищенаведеної справи, вказав, що для ЄСПЛ просування гендерної рівності сьогодні є основною метою держав-членів Ради Європи і що відмінність у ставленні, яка спрямована на забезпечення реальної гендерної рівності, може бути виправданою та навіть необхідною відповідно до статті 14 Конвенції. Фактична гендерна рівність може бути досягнута лише за умови гендерно-чутливого тлумачення та застосування положень Конвенції, яке враховує фактичну нерівність між жінками та чоловіками, а також те, як вони впливають на життя жінок. Стаття 14 не забороняє державі-члену по-різному ставитися до груп з метою виправлення «фактичної нерівності» між ними; справді, за певних обставин неспроможність виправити нерівність шляхом різного ставлення може сама по собі призвести до порушення цієї статті [10].

Як було встановлено ЄСПЛ у цій справі, крім дискримінаційного ставлення до жертви домашнього насильства, російська влада не спромоглася встановити кримінальну відповідальність за домашнє насильство як таке, не зазначаючи про прийняття іншого, пов'язаного з протидією домашньому насильству законодавству. ЄСПЛ визнав порушення статті 14 Конвенції, мотивуючи це тим, що «...триваюча неспроможність прийняти законодавство щодо боротьби з домашнім насильством і відсутність будь-якої форми обмежувальних чи захисних приписів чітко демонструють, що дії органів влади [Росії – І. Б.] у цій справі не були простою нездатністю чи затримкою у боротьбі з насильством щодо заявниці, а впливали з їхнього небажання визнавати серйозність і масштаби проблеми домашнього насильства в Росії та його дискримінаційний вплив на жінок». Толеруючи впродовж багатьох років атмосферу, яка сприяла домашньому насильству, російська влада не змогла створити умови для фактичної гендерної рівності, яка б дозволила жінкам жити, не побоюючись жорстокого поведіння чи нападів на їх фізичну недоторканність, і користуватися рівним захистом закону [10].

Усі ці вищенаведені аргументи були також покладені у мотивувальну частину рішення ЄСПЛ у справі «Тунікова та інші проти Росії» (Tunikova and Others v. Russia, 2022).

**Висновки.** Проведений аналіз практики ЄСПЛ у справах про домашнє насильство стосовно жінок у контексті заборони дискримінації за статтею 14 Конвенції (заборона дискримінації) дозволяє дійти висновків:

1. Принципи рівності і недискримінації є фундаментальними для системи права, яка визнає права людини найвищою цінністю у демократичному суспільстві. Разом з тим у ситуації, коли жінки є головними жертвами домашнього насильства, право жінок на рівний захист від закону зобов'язує національні органи влади захистити жінок від цього виду насильства.

2. У справах щодо домашнього насильства стосовно жінок, в яких було встановлено порушення будь-якої із статей Конвенції, ЄСПЛ не обов'язково вбачає також і порушення статті 14 Конвенції. Хоча за його ustalеною практикою ЄСПЛ завжди розглядає насильство стосовно жінок *per se* як форму дискримінації щодо жінок.

3. Зазвичай у вищенаведеній категорії справ ЄСПЛ надається оцінка ситуації *de facto* або також і загальній політиці Договірної Держави Конвенції у сфері протидії домашньому насильству стосовно жінок і недопущення пов'язаної з цим дискримінації щодо жінок. Регулярна бездіяльність правоохоронних органів, їх численні невмотивовані відмови відкрити розслідування за фактами домашнього насильства стосовно жінок, панування атмосфери безкарності у суспільстві для нападників є достатніми для ЄСПЛ вважати, що має місце дискримінація за ознакою статі. При цьому повне ігнорування проблеми домашнього насильства стосовно жінок органами влади, яке може проявлятися у відсутності законодавства щодо боротьби з цим видом насильства, буде своєрідною запорокою для встановлення ЄСПЛ порушення статті 14 Конвенції.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Київ: Реферат, 2006. 700 с.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі про призначення судом більш м'якого покарання від 02.04.2004 № 15-рп/2004 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text> (дата звернення: 03.08.2022).

3. Мороз Ю. К. Принцип недискримінації: поняття та співвідношення з принципом рівності. 2015. URL: [http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7857/Moroz\\_Pryntsyp\\_nedyskryminatsii.pdf](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7857/Moroz_Pryntsyp_nedyskryminatsii.pdf) (дата звернення: 04.08.2022).

4. Рішення Великої Палати ЄСПЛ від 13.11.2007 у справі «D.H. та інші проти Чеської Республіки». [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%2201-117744%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%2201-117744%22]}) (дата звернення: 05.08.2022).

5. The judgment of the ECHR in the case of Chassagnou and Others v. France dated April 29, 1999. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58288%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58288%22]}) (дата звернення: 05.08.2022).

6. Articles 2, 3 and 14. Equal access to justice in the case-law of the European Court of Human Rights on violence against women. URL: [https://www.echr.coe.int/Documents/Research\\_report\\_equal\\_access\\_justice\\_violence\\_women\\_ENG.PDF](https://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_equal_access_justice_violence_women_ENG.PDF) (дата звернення: 05.08.2022).

7. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011. URL: <https://rm.coe.int/1680462546> (дата звернення: 06.08.2022).

8. Рішення ЄСПЛ від 09.09.2009 у справі «Опуз проти Туреччини». [Ukrainian Translation] by the CoE Action Plan for Ukraine 2018-2021. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-201401%22%7D> (дата звернення: 06.08.2022).

9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок / Верховна Рада України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_207#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text) (дата звернення: 06.08.2022).

10. The judgment of the ECHR in the case of Volodina v. Russia dated July 9, 2019. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-194321%22%7D> (дата звернення: 07.06.2022).

11. Factsheet – Domestic violence. *European Court of Human Rights*. URL: [https://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Domestic\\_violence\\_ENG.pdf](https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Domestic_violence_ENG.pdf) (дата звернення: 07.08.2022).

12. L'arrêt de la Cour européenne des droits de l'homme en En l'affaire Halime Kılıç c. Turquie du 28.06.2016. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-164689%22%7D> (дата звернення: 07.08.2022).

13. The judgment of the ECHR in the case of Eremia v. the Republic of Moldova dated May 28, 2013. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-119968%22%7D> (дата звернення: 07.08.2022).

## REFERENCES

1. Shevchuk S. Judicial protection of human rights: Practice of the European Court of Human Rights in the context of the Western legal tradition. Kyiv: Referat, 2006. 700 p.

2. Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the court awarding a milder punishment dated April 2, 2004 No. 15-pp/2004 / Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text> (accessed on: 08/03/2022).

3. Moroz Y. K. The principle of non-discrimination: concept and relationship with the principle of equality. 2015. URL: [http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7857/Moroz\\_Pryntsyp\\_nedyskryminatsii.pdf](http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7857/Moroz_Pryntsyp_nedyskryminatsii.pdf) (accessed on: 08/04/2022).

4. The judgment of the Grand Chamber of the ECHR in the case D.H. and Others against the Czech Republic dated November 13, 2007. [Ukrainian Translation] by the COE Human Rights Trust Fund. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22tabview%22%3A%22document%22%2C%22itemid%22%3A%22001-117744%22%7D> (accessed on: 08/05/2022).



5. The judgment of the ECHR in the case of Chassagnou and Others v. France dated April 29, 1999. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-58288%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-58288%22]}) (accessed on: 08/05/2022).

6. Articles 2, 3 and 14. Equal access to justice in the case-law of the European Court of Human Rights on violence against women. URL: [https://www.echr.coe.int/Documents/Research\\_report\\_equal\\_access\\_justice\\_violence\\_women\\_ENG.PDF](https://www.echr.coe.int/Documents/Research_report_equal_access_justice_violence_women_ENG.PDF) (accessed on: 08/05/2022).

7. Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence dated May 11, 2011. URL: <https://rm.coe.int/1680462546> (accessed on: 08/06/2022).

8. The judgment of the ECHR in the case of Opuz v. Turkey dated September 9, 2009. [Ukrainian Translation] by the CoE Action Plan for Ukraine 2018–2021. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:\[%22document%22\],\[%22itemid%22:\[%2201-201401%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22tabview%22:[%22document%22],[%22itemid%22:[%2201-201401%22]}) (accessed on: 08/06/2022).

9. Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women. Verkhovna Rada of Ukraine. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_207#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text) (accessed on: 08/06/2022).

10. The judgment of the ECHR in the case of Volodina v. Russia dated July 9, 2019. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-194321%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-194321%22]}) (accessed on: 06/07/2022).

11. Factsheet – Domestic violence. *European Court of Human Rights*. URL: [https://www.echr.coe.int/Documents/FS\\_Domestic\\_violence\\_ENG.pdf](https://www.echr.coe.int/Documents/FS_Domestic_violence_ENG.pdf) (accessed on: 07/08/2022).

12. The judgment of the ECHR in the case of Halime Kılıç c. Turkey dated June 26, 2016. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-164689%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-164689%22]}) (accessed on: 08/07/2022).

13. The judgment of the ECHR in the case of Eremia v. the Republic of Moldova dated May 28, 2013. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-119968%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-119968%22]}) (accessed on: 08/07/2022).

### **I. Bilko. Domestic Violence against Women and the Principle of Non-Discrimination: Analysis of the Practice of the European Court of Human Rights**

*The article analyzes the relevant practice of the European Court of Human Rights in cases on domestic violence against women for the purpose of finding judgments in which a violation of Article 14 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms is established. The main trends in the consideration of this category of cases by the European Court of Human Rights are described. Cases were characterized when the actions and general policies of state bodies in these cases were recognized as discriminatory against women.*

*The criminalization of domestic violence in Ukraine was carried out against the background of both the general understanding of the relevance of such criminalization in domestic scientific circles, and the rapid development of anti-discrimination international*

documents, as well as taking into account the growing number of relevant judgments of the European Court of Human Rights. It was the latter a little more than ten years ago that began to examine in its judgments the circumstances of cases on domestic violence against women in accordance with the principles of equality and non-discrimination, which are embodied in Article 14 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. As shown in the article, the European Court of Human Rights emphasizes in this practice unacceptable discrimination against women when the state applies legal mechanisms to protect women from domestic violence.

Considering the above, the author reveals the features of the application of the principle of equality and non-discrimination by the European Court of Human Rights in the context of domestic violence against women. Along with this, he gives an example of the understanding of this principle in particular by the Constitutional Court of Ukraine. In addition, the author describes the general conditions for recognition of domestic violence against women as a form of discrimination against women by the European Court of Human Rights. The author comes to the conclusion that the European Court of Human Rights, if there was a violation, for instance, of the 2nd or 3rd article of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, did not in all cases recognize also a violation of the Article 14 of the Convention by the Contracting State.

Analyzing the legal position of the European Court of Human Rights in the judgment in the case *Volodina v. Russia*, the author indicated that it was in this decision that the Court, in addition to the actions of law enforcement agencies against the applicant, pointed out the shortcomings of the legislation in the field of combating domestic violence of one of the Contracting States of the Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Based on the above, the author concludes that the complete ignoring of the problem of domestic violence against women by the authorities, which can be manifested, in particular, in the absence of legislation to combat this type of violence, will be a kind of guarantee for the establishment by the European Court of Human Rights of a violation of Article 14 of the Convention.

**Keywords:** domestic violence, discrimination, discrimination against women, violence against women, principle of non-discrimination, European Court of Human Rights, judicial practice.

*Стаття надійшла до редколегії 14 листопада 2022 року*